

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i3.1901>**А. Маслова,**кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного та митного права
Університету митної справи та фінансів

АЛГОРИТМ СИСТЕМНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ЯК НАУКОВОЇ КАТЕГОРІЇ

Постановка проблеми. Висока результативність дослідження будь-якого явища, процесу, діяльності тощо залежить від ступеня повноти наукового осмислення досліджуваного предмету. Натомість комплексність і всеосяжність дослідження забезпечується за рахунок системного підходу, який уособлюється у системному аналізі. Системний аналіз – науковий метод пізнання, що є послідовністю дій зі встановлення структурних зв'язків між змінними або елементами досліджуваної системи, який спирається на комплекс загальнонаукових, експериментальних, природничих, статистичних, математичних методів. Цінність системного підходу полягає в тому, що розгляд категорій системного аналізу створює основу для логічного і послідовного підходу до проблеми прийняття рішень [1].

Нині в сучасній адміністративно-правовій літературі не так багато досліджень, предметом яких є публічна адміністрація, виконаних із використанням інструментарію системного аналізу.

Мета статті – розкрити алгоритм системного аналізу публічної адміністрації як наукової категорії.

Виклад основного матеріалу. В.С. Тюхтін вважає, що специфічна роль системно-структурного підходу насамперед полягає в тому, що уявлення будь-яких об'єктів як систем і визначення їх структур дозволяє

залучати математичні методи та мову й розробляти їх відповідно до нових типів і класів реально існуючих (матеріальних і концептуальних) систем, тобто системно структурний підхід, на думку вченого, є одним із попередніх умов та шляхів «математизації» сучасної науки [2, с. 35].

Цілком слушно не поділяють такої тези І.В. Блауберг та Е.Г. Юдін, які наголошують на тому, що в рамках «цієї форми самосвідомості наука усвідомлює характер, стан і відповідність (або невідповідність) існуючих або створюваних нею методологічних засобів специфічним завданням дослідження та конструювання складних об'єктів» [3, с. 104].

Ці вчені стверджують: «Найближчим часом системний підхід, можливо, зможе виконувати свою методологічну роль саме як підхід, не розвиваючись у теорію в прямому сенсі цього слова, а залишаючись методологічним напрямом»; про «принципову відкритість системного підходу, яка не дозволяє трактувати його як чітко визначену сукупність пізнавальних принципів і засобів» [3, с. 91].

Рішуче не погоджується із вказаним В.М. Садовський, на думку якого проти наведеної вище концепції можна висунути міркування, пов'язане з тим, що будь-яке знання для того, щоб бути адекватним своєму предмету, повинно бути розвинуто теоретично, побудовано у формі теорії [4, с. 35].

На думку Ф.І. Перегудова та Ф.П. Тарасенко, системний підхід розглядається як одна з ранніх форм системного аналізу або як початкова фаза сучасного системного аналізу, етап початкового, якісного аналізу проблеми та постановки задач [5, с. 360].

Системний аналіз:

1) з практичного боку є системою методів дослідження або проектування складних систем, пошуку, планування і реалізації змін, призначених для ліквідації проблем;

2) з методологічного є прикладною діалектикою, оскільки реалізує ідеї матеріалістичної діалектики щодо конкретних практичних завдань, особливість яких полягає у необхідності виявлення причин їх складності та усунення цих причин;

3) з методичного – відрізняється міждисциплінарним і наддисциплінарним характером і залученням до роботи як неформальних, евристичних, експертних методів, так і емпіричних, експериментальних методів, а також за можливості і необхідності – чітких формальних математичних методів [5, с. 360].

Системний аналіз не зводиться до якогось однозначно вписаного алгоритму дослідження, хоча спроби вписати універсальну етапність такого дослідження існують. Як слушно зазначають Ф.І. Перегудов і Ф.П. Тарасенко, було б помилково стверджувати, що якийсь із них «правильніший» або «більш універсальний», ніж інший, що реалізація одного з них – це системний аналіз, а реалізація іншого – ні.

Положення стає зрозумілим, як стверджують вчені, якщо згадати, що алгоритм є прагматичною (нормативною) моделлю діяльності. «Вибравши конкретну модель, ми повинні виконувати розпорядження саме цього алгоритму, але це не означає, що не можна було скористатися іншою моделлю. З цільового призначення моделі випливає, що для якогось

випадку конкретний алгоритм краще іншого; однак звідси не випливає, що не може існувати ще одна, найкраща реалізація алгоритму або що в якомусь іншому випадку порядок переваги алгоритмів не стане протилежним. Але і повної незалежності алгоритмів також немає: одні з них можуть бути розширенням інших, частково збігатися» [5, с. 335].

Насамперед зауважимо, що системний аналіз у сучасному його розумінні – це одна з самостійних прикладних наук, яка може бути застосована до систем різної природи та сутності. Це пояснює той факт, що алгоритм застосування системного аналізу до дослідження соціальних систем має свої відмінності від інших – складних обчислювальних систем і математичних моделей, комп'ютерних та комунікаційних програм тощо.

Здебільшого компонентами системного дослідження є визначення конфігуратора; визначення проблеми і проблематики; виявлення цілей; формування критеріїв; генерування альтернатив; побудова і використання моделей; оптимізація; вибір; декомпозиція; агрегування; дослідження інформаційних потоків; дослідження ресурсних можливостей; спостереження та експерименти над досліджуваною системою; реалізація, впровадження результатів аналізу [5, с. 336].

Безперечно, наведений перелік є укрупненим, розширеним варіантом операцій аналізу, він може мати іншу їх послідовність, кожен зазначену операцію можна розділити на більш дрібні операції, проте саме це і дозволяє складати алгоритми системного аналізу, які мають різний ступінь детальності.

Отже, дослідження кожної системи проводиться з використанням будь-яких необхідних методів і операцій системного аналізу (як формальних, у тому числі із застосуванням математичних методів і ЕОМ,

так і евристичних), а їх конкретна послідовність визначається системним аналітиком, який проводить дослідження і багато в чому має індивідуальний, пристосований до цього випадку характер [5, с. 336].

Спираючись на розроблені прикладними науками етапи системного аналізу, його етапність при дослідженні категорії «публічна адміністрація» цілком можна адаптувати під обраний нами предмет дослідження та методологію юридичної науки, зокрема обмежитися визначенням конфігуратора; визначенням проблеми і проблематики; виявленням цілей; побудовою і використанням моделей; декомпозицією; агрегуванням. Коротко опишемо кожну із вказаних операцій системного аналізу

Визначення конфігуратора.

Конфігурація (від лат. configuration – розташування, надання форми) – зовнішній вигляд, обрис, взаємне розташування будь-яких предметів [6, с. 263]. У свою чергу, конфігуратор в системному аналізі – це найбільш загальна модель системи. На думку В. О. Лефевра, конфігуратор представляє собою агрегат, що складається з якісно різних мов опису системи і володіє тою властивістю, що число цих мов є мінімальним, але необхідне для заданої мети [7]. Як один із прикладів (всього автори наводять 8 прикладів з різних областей знань і наук), який пояснює значення слова «конфігуратор» в системному аналізі Ф. І. Перегудов і Ф. П. Тарасенко приводять те, що під час опису процесів в народногосподарських комплексах обласного масштабу, було визнано за необхідне для характеристики будь-якого вихідного продукту виробничої або обслуговуючої сфери використовувати три типи показників: натуральні (економіко-технологічні), грошові (фінансово-економічні) і соціально-ціннісні (ідеологічні, політичні етичні, естетичні). Діяльність заводу і театру, радгоспу і школи, будь-якого підпри-

ємства і організації, як підкреслюють Ф. І. Перегудов і Ф. П. Тарасенко, описуються цими трьома мовами, що утворюють конфігуратор відносно до цілей автоматизованої системи управління господарством області [4, с. 296].

Виходячи з зазначеного уявлення про конфігуратор, а також з огляду на безумовний факт того, що в найбільш загальному вигляді публічна адміністрація являє собою соціальну систему, його опис варто робити крізь призму філософського, політичного, економічного, юридичного аспектів, а також під кутом зору науки державного управління, які фактично й утворюють так званий конфігуратор відносно цілей публічної адміністрації.

Так, на думку авторів видання «Філософські проблеми державного управління», структурними елементами філософії державного управління є:

- об’єкт філософії державного управління – ставлення людини до світу в контексті її причетності до державного управління, тобто відносно державних службовців, населення, різних груп інтересів тощо;

- предмет філософії державного управління – певний спосіб даності об’єкта суб’єкту та суб’єкта суб’єкту в контексті державного управління, тобто характер, форми і способи ставлення людини до світу в рамках державного управління;

- завдання філософії державного управління – вироблення власного відношення, ставлення до світу суб’єкта державного управління та осіб, які уповноважені на виконання державного управління як за умов кризових станів суспільства, так і у повсякденному житті [8, с. 10-11].

Як зазначають В. М. Князев, Ю. В. Бакаєв, Т. Е. Василевська та інші, філософія державного управління сфокусована на ставленні людини до світу, на формах, способах даності об’єкта суб’єкту чи суб’єкта суб’єкту в рамках професійної діяльності –

участі у державному управлінні [8, с. 10]. Філософія державного управління розглядає власне державне управління і людей у системі державного управління через: ідеї; форми, мислеформи, способи і структури мислення; мову, категоріальний апарат; цінності й інтереси; поведінку. Філософські аспекти державного управління відображають: загальні схеми розуміння ключових понять і процедур державного управління без деталізації, або прив'язки до конкретної галузі чи організації; базові управлінські принципи і підходи; ціннісний (аксіологічний) шар державного управління; можливі позиції державного управління відносно людини, суспільства; загальні принципи і тенденції державного управління з позицій людини, суспільства [8, с. 11].

Дещо відрізняється методологія осмислення відповідних процесів науками політичного циклу. Публічна адміністрація, як предмет наукових досліджень представників наук політичного блоку, головним чином розглядається як елемент політичної системи суспільства. Вченими-політологами досліджуються її функціональний аспект (публічне адміністрування), зв'язки з іншими компонентами політичної системи, прогнозуються її трансформації під впливом соціально-політичних факторів та умов тощо.

Натомість, економічні науки в аспекті проблематики публічної адміністрації, спрямовують вектори наукового пошуку в бік дослідження економічних умов її функціонування, ними формулюються критерії ефективності її роботи, описуються моделі підвищення економічної результативності як усєї системи публічної адміністрації так і її галузевих компонентів (енергоефективність, промисловість, будівництво, екологія тощо).

Публічна адміністрація та публічне адміністрування є центральним предметом дослідження у науці державного управління, представники

якої головним чином досліджують управлінські, частково політичні та економічні, організаційні, історичні та інші аспекти порушеної проблематики. Для наукового аналізу сутності публічної адміністрації та її так званого функціонального аспекту (публічне адміністрування) представниками науки державного управління є характерним відсутність єдності у їх поглядах на суб'єктний склад публічної адміністрації, її функції, завдання, призначення тощо. Окремо також відзначимо, що в деяких роботах простежується еkleктичне поєднання та ототожнення публічного адміністрування та державного управління.

В цілому схожа ситуація із науковим пошуком у цій царині й у межах адміністративно-правових досліджень. Так, зокрема, Ю. І. Цвіркун, який ґрунтовно аналізує правову природу публічної адміністрації та звертає увагу на історіографію дослідження цього питання, стверджує, що бачення вказаної проблематики кристалізувалось у двох підходах, які умовно можна назвати консервативним та «проєвропейським» розумінням суті та призначення державного управління [9, с. 57].

Представники так званого консервативного уявлення про державне управління в цілому розвивали наукові тези, сформовані радянськими вченими, намагаючись їх пристосувати до нових суспільно-політичних та економічних реалій. На противагу ним, інші вчені-адміністративісти акцентували увагу на необхідності відмови від дещо застарілого розуміння державного управління, порушуючи питання про якісне оновлення адміністративного права, його ознак, системи та термінологічного ряду, у т. ч. й такої його базової категорії, як «державне управління», у результаті чого на шпальтах адміністративно-правової літератури почали активно обговорювати так звану «дихотомію» адміністративного права з його управлінською та неуправлінською складовими,

та дедалі частіше почала з'являтися нова для юридичної науки категорія «публічна адміністрація» («публічне адміністрування») [10, с. 31-32].

Сам Ю. І. Цвіркун стверджує, що наразі доволі значна кількість вчених-адміністративістів цілком логічно намагається розробити такий понятійно-категоріальний апарат адміністративного права, що у повній мірі відповідав би новій «людиноцентристській» концепції адміністративного права та адміністративно-правової доктрини, яка, на думку В. Б. Авер'янова, має полягати в утвердженні справжньої спрямованості цієї галузі на забезпечення реалізації та захисту прав громадян, а держава має «служити» людині, забезпечувати пріоритет її прав, свобод та інтересів [11, с. 156; 10, с. 41-42].

Таким чином, вітчизняна доктрина адміністративного права у питаннях про сутність та призначення публічної адміністрації не має однозначних відповідей ані щодо поняття та ознак публічної адміністрації, ані щодо її суб'єктного складу та його функціонального навантаження. Окремо слід звернути увагу на те, що деякі джерела і надалі використовують дещо застарілу термінологію або взагалі припускаються при визначенні правової природи публічної адміністрації «сліпого» калькування ознак та вихідних засад державного управління чим занадто звужують розуміння публічної адміністрації як окремого інституту публічної влади.

Визначення проблеми. Наступним етапом аналізу публічної адміністрації як системного утворення є визначення проблеми, яка, власне, й зумовлює необхідність дослідження публічної адміністрації як наукової категорії. У попередніх наших публікаціях зверталась увага на те, що нерозуміння призначення публічного адміністрування як пересічними громадянами, так і публічними службовцями у тому числі пояснюється термінологічною плутаниною у цій сфері

наукових досліджень, спотворенням змісту категорій «публічна адміністрація», «публічне адміністрування», ототожненням останньої з іншими суміжними поняттями («державне управління», «адміністративно-правове регулювання», «адміністративно-правове забезпечення» тощо), «приписуванням» ознак, не характерних для публічного адміністрування, помилковим визначенням суб'єктів, що провадять таку діяльність і т. д.

Неоднозначність у визначенні правової природи публічної адміністрації простежується і у середовищі вчених-адміністративістів (і не тільки) у визначеннях цієї категорії, її ознаках, суб'єктах тощо. Таким чином, така мозаїчність розуміння категорії в цілому та її складових зокрема і є тою проблемою, яке потребує вирішення в рамках системного аналізу публічної адміністрації як наукової категорії.

Виявлення цілей. Сформульована вище проблема дає змогу чітко окреслити мету системного аналізу обраного предмету дослідження – визначення змісту категорії «публічна адміністрація» як системної, окреслення її компонентів, правової природи та ознак.

Побудова і використання моделей. «Модель» (від лат. *modulus* – зразок, міра, взірець) – 1) відображення: цільове; абстрактне або реальне, статичне або динамічне; інгерентне; кінцеве, спрощене, наближене; те, що має поряд з безумовно істинним умовно-істинний, імовірно-істинний або хибний зміст; реалізується і розвивається у процесі його практичного використання [5, с. 356]; 2) відтворення чи відображення об'єкту, задуму (конструкцій), опису чи розрахунків, що відображає, імітує, відтворює принципи внутрішньої організації або функціонування, певні властивості, ознаки чи/та характеристики об'єкта дослідження чи відтворення (оригіналу) [12]; 3) речова, знакова або мислима система, в якій

відображені структура й принципи функціонування об'єкта пізнання [13, с. 64]; 4) «пізнавальна модель» – форма організації та подання знань; засіб поєднання нових знань з існуючими [5, с. 357]; 5) «модель складу системи» – модель, що описує з яких підсистем та елементів складається система [5, с. 357]; 6) «модель структури системи» – модель, що описує усі відносини (зв'язки) між елементами складу системи [5, с. 357].

Попередньо у науці моделлю називали певний допоміжний засіб, об'єкт, який у певній ситуації змінював інший об'єкт, а процес моделювання не вважався загальним (універсальним). Як зазначається у спеціалізованій літературі, спочатку в сфері наукових дисциплін інформаційного, кібернетичного, системного спрямування, а пізніше і в інших галузях науки модель, врешті решт, стала усвідомлюватися як щось універсальне, те, що реалізується різними засобами [5, с. 33, 35]. Модель, як певний універсальний термін фактично можна застосувати до будь-якого об'єкту пізнання чи навіть його окремої частини або елемента. Нами не даремно під час короткого етимологічного та семантичного аналізу цього слова, була зосереджена увага на таких поняттях як «модель складу системи» та «модель структури системи», оскільки моделювання вказаних об'єктів є обов'язковою частиною системного аналізу.

Окрім зазначеного, вбачається за важливе підкреслити, що вказане як філософське, так і спеціально-наукове розуміння слова «модель», дає змогу цілком логічно припустити, що мета будь-якої діяльності та алгоритм її здійснення також вважається моделлю (моделями) такої діяльності. Саме тому моделювання є обов'язковою дією будь-якої цілеспрямованої діяльності, її обов'язковим аспектом. Власне, описане й дало нам змогу усвідомити необхідність моделювання в межах нашого вузького предмету

дослідження як мінімум двох взаємопов'язаних між собою пізнавальних моделей, які у свою чергу утворюють модель системи публічної адміністрації як наукової категорії в цілому. Як вже стало зрозумілим, такими пізнавальними моделями будуть виступати – склад та структура системи.

Модель складу системи покликана відобразити компоненти, що утворюють систему. Побудова такої моделі є досить непростим розумовим процесом, результати якого, як правило, не мають однозначного характеру і залежать від рівня знань дослідника про систему, цілей дослідження відповідної системи, а також характеризуються певною умовністю та відносністю у поділі системи на її компоненти. Саме вказані обставини і є причинами складності такого аналізу, на якість якого також безумовно впливає і рівень компетентності експерта.

Це саме у повній мірі стосується й моделі структури системи, яка з точки зору системного аналізу дозволяє уявити та вивчити певний об'єкт як систему, оскільки саме вона покликана створити певний рівень взаємозв'язків між компонентами системи, забезпечити їх цілісність та спільність в межах системного утворення, створити механізми взаємодії цієї системи з іншими системами як паралельного, так і ієрархічного значення, а також в цілому досягти мети функціонування системи.

Визначивши базові пізнавальні моделі, які необхідно створити для досягнення сформульованої мети цього дослідження, необхідно внести ясність у питаннях розуміння та уявлення про систему як наукову категорію, оскільки саме вказаний теоретичний блок проблеми і є своєрідним ключем до повного та ґрунтовного дослідження.

Як слушно зазначає С. В. Шахов, системологія не виробила однозначного підходу до визначення поняття «система», про що можна отримати підтвердження, порівнявши роботи

різних авторів [14, с. 43; 15, с. 14; 16, с. 211; 17, с. 23; 8, с. 18; 19, с. 35; 20, с. 77; 21, с. 33]. Разом з тим, узагальнений аналіз нині відомих визначень системи дав підстави сучасним дослідникам окреслити її загально визнані ознаки і властивості, зокрема: цілісність; упорядкованість; ієрархічність; структурність; елементи системи взаємодіють не тільки між собою всередині системи, але і з зовнішнім середовищем (елементами інших систем); система як щось ціле виконує якусь програму, яка не може зводитися до функцій кожного окремого елемента системи (мета системи); самовизначеність, самодетермінація набору властивостей системи, яка входить у закономірність [21, с. 34-35].

Підтримуючи висловлене бачення про систему як наукову категорію, першочергово звернемо увагу на те, що розгляд будь-якого об'єкта як системи завжди варто починати з визначення її мети. Такий висновок у тому числі підтверджується і раніше озвученими умовиводами щодо того, що мета моделі певного досліджуваного об'єкту фактично являє собою самостійну модель однак не самої системи, а її бажаного результату функціонування.

Як відомо, метою системи називають її бажаний майбутній стан. Залежно від стадії пізнання об'єкта, етапу системного аналізу у цей термін вкладають різний зміст – від ідеальних устремлень, що виражають активну свідомість окремих осіб або соціальних систем, до конкретних цілей-результатів. У першому випадку можуть формулюватися цілі, досягнення яких є неможливим, але до яких можна безупинно наближатися. У другому – цілі мають бути досяжними в межах певного інтервалу часу і формулюються іноді навіть у термінах кінцевого продукту діяльності. Часто розрізняють суб'єктивні та об'єктивні цілі. Суб'єктивна ціль – це суб'єктивний погляд дослід-

ника (керівника, власника) на бажаний майбутній стан системи. Об'єктивна ціль – це майбутній реальний стан системи, тобто стан, до якого буде переходити система за заданих зовнішніх умов і керівних впливів. Суб'єктивні й об'єктивні цілі системи у загальному випадку можуть розрізнятися. Зокрема, вони не збігаються, якщо система є погано дослідженою або якщо суб'єкт, який визначає цілі, недостатньо обізнаний із закономірностями функціонування системи чи ігнорує їх [22; 23, с. 165].

Натомість елементом системи називають найпростішу складову частину системи, яку умовно розглядають як неподільну. Поняття неподільності є умовним та визначається залежно від конкретних завдань. Іншими словами, елемент системи – це технічний об'єкт, що входить до складу системи або підсистеми, і який при вирішенні конкретної сукупності задач недоцільно далі розбивати на частини. Це пояснює той факт, що у випадку зміни масштабу задач, що ставляться, система, яка досліджується, може розглядатися як підсистема або елемент більш складної системи, а підсистема або навіть елемент – як система [22]. Саме тому, для позначення складових системи більш доцільно застосувати термін «компонент», який одночасно може бути застосованим як до найпростішого елемента системи, так і її підсистеми. Останню, до речі, називають системою, яка є частиною більш загальної системи.

У свою чергу, зв'язок є співвідношенням між компонентами системи, що заснований на взаємозалежності і взаємозумовленості. Поняття «зв'язок» характеризує чинники виникнення й збереження цілісності та властивостей системи. Як у теоретичних, так і в прикладних науках зв'язок характеризують за напрямом, силою, характером (видом). За першою ознакою зв'язки поділяють на спрямовані й неспрямовані.

За другою – на сильні та слабкі. За характером (видом) вирізняють зв'язки підпорядкування, породження (генетичні), рівноправні, управління. Деякі з цих класів можна поділити більш детально: наприклад, зв'язки підпорядкування можуть бути типу «рід – вид», «частина – ціле»; зв'язки породження – типу «причина – наслідок». Зв'язки можна класифікувати також і за місцем розташування (внутрішні й зовнішні), спрямованістю процесів у системі в цілому чи в окремих її підсистемах (прямі і зворотні) та за деякими більш конкретними ознаками. Зв'язки в конкретних системах можуть бути одночасно охарактеризовані за кількома з названих ознак [22; 5, с. 80] та формують структуру системи. Інакше кажучи структурою системи є сукупність необхідних і достатніх для досягнення цілей відношень (зв'язків) між її компонентами. При цьому в складних системах структура відображає не всі елементи та зв'язки між ними, а лише найістотніші, що мало змінюються під час поточного функціонування системи й забезпечують існування системи та її основних властивостей. Як вже наголошувалося, структура характеризує організованість системи, стійку упорядкованість її елементів і зв'язків [22; 5, с. 80; 24, с. 184-185].

Декомпозиція. Варто підкреслити, що основною операцією аналізу є розділення цілого на частини. «Завдання розпадається на підзавдання, система – на підсистеми, цілі – на підцілі і т.д. За необхідності цей процес повторюється, що призводить до утворення ієрархічних деревовидних структур» [5, с. 273]. Саме тому створення пізнавальних моделей досліджуваного об'єкта дає змогу для наступного етапу системного аналізу. Іншими словами, побудована модель системи публічної адміністрації є підставою для декомпозиції. Декомпозиція у самому загальному розумінні – це не що інше як поділ цілого на частини. Вона у розумінні нау-

кового методу використовує структуру завдання і дозволяє замінити вирішення одного великого завдання рішенням серії менших завдань, нехай і взаємопов'язаних, але більш простих. Декомпозиція, як процес розділення, дозволяє розглядати будь-яку досліджувану систему як складну, що складається з окремих взаємопов'язаних підсистем, які, в свою чергу, також можуть бути розділеними. Як системи можуть виступати не тільки матеріальні об'єкти, а й процеси, явища і поняття [5, с. 273].

Оперуючи вказаним «інструментарієм» методу декомпозиції, а також враховуючи попередні висновки про публічну адміністрацію як системне утворення, під час цієї операції варто здійснювати аналіз мети, компонентів та структури обраної для дослідження системи.

Агрегування. Якщо декомпозиція це поділ цілого на частини, то агрегування – це відповідно об'єднання частин в ціле. Таке «об'єднання», а точніше розгляд публічної адміністрації як цілісної системи дозволяє описати її характерні ознаки та сформулювати відповідну формулу її визначення. У нашому баченні, ознаками публічної адміністрації як системи є:

- наявність розгалуженого складу компонентів, первинним елементом якого є суб'єкт публічної адміністрації або його посадова особа;

- ієрархічність та упорядкованість компонентів системи;

- структурність, яка забезпечує цілісність системи та її інтеграцію в інші системи (публічна влада, суспільство, держава тощо);

- наявність спільної мети функціонування її елементів, яка тісно пов'язана із загальним призначенням публічної адміністрації та існуванням держави в цілому.

Висновки. Таким чином, за допомогою таких операцій як визначення конфігуратора; визначення проблеми і проблематики; виявлення цілей;

побудова і використання моделей; декомпозиція; агрегування встановлено, що публічна адміністрація як система – це побудована на стійких внутрішніх і зовнішніх зв'язках вертикального та горизонтального характеру об'єктивно зумовлена сукупність її суб'єктів, метою якої є досягнення такого збалансованого стану її компонентів та їх стабільної взаємодії між собою, який має забезпечити належне гарантування суб'єктами публічної адміністрації прав, свобод та законних інтересів, фізичних і юридичних осіб у публічній сфері, а також ефективну реалізацію приватними особами свого адміністративно-правового статусу.

Відзначено, що у вузькому розумінні публічна адміністрація розуміється як конкретний суб'єкт, наділений відповідними повноваженнями, що забезпечує виконання покладених на нього завдань, які в цілому відповідають загальному призначенню публічної адміністрації.

У статті, на підставі узагальненого аналізу наукових та публіцистичних джерел визначено алгоритм системного аналізу публічної адміністрації як наукової категорії. Висока результативність дослідження будь-якого явища, процесу, діяльності тощо залежить від ступеня повноти наукового осмислення досліджуваного предмету. Натомість комплексність та всеосяжність дослідження забезпечується за рахунок системного підходу, який уособлюється у системному аналізі. Відзначено, що наразі в сучасній адміністративно-правовій літературі не так багато досліджень, предметом якої є публічна адміністрація, виконаних із використанням інструментарію системного аналізу.

Встановлено, що публічна адміністрація це система, функціонування якої опосередковано певною метою, склад представлений компонентами – елементами і підсис-

темами, а структура – зв'язками (внутрішніми і зовнішніми), які, власне і надають публічній адміністрації властивості, необхідні для її системності, стійкості, упорядкованості та цілісності.

У підсумку викладеного за допомогою таких операцій як визначення конфігуратора; визначення проблеми і проблематики; виявлення цілей; побудова і використання моделей; агрегування встановлено, що публічна адміністрація як система – це побудована на стійких внутрішніх і зовнішніх зв'язках вертикального та горизонтального характеру об'єктивно зумовлена сукупність її суб'єктів, метою якої є досягнення такого збалансованого стану її компонентів та їх стабільної взаємодії між собою, який має забезпечити належне гарантування суб'єктами публічної адміністрації прав, свобод та законних інтересів, фізичних і юридичних осіб у публічній сфері, а також ефективну реалізацію приватними особами свого адміністративно-правового статусу.

Відзначено, що у вузькому розумінні публічна адміністрація розуміється як конкретний суб'єкт, наділений відповідними повноваженнями, що забезпечує виконання покладених на нього завдань, які в цілому відповідають загальному призначенню публічної адміністрації.

Ключові слова: алгоритм, адміністративне право, публічна адміністрація, система, системний аналіз, системний підхід.

Maslova A. Algorithm of systematic research of public administration as a scientific category

In the article, on the basis of the generalized analysis of scientific and journalistic sources the algorithm of the system analysis of public

administration as a scientific category is defined. High efficiency of research of any phenomenon, process, activity, etc. depends on the degree of completeness of scientific comprehension of the researched subject. Instead, the complexity and comprehensiveness of the study is ensured by a systems approach, which is embodied in systems analysis. It is noted that currently in the modern administrative and legal literature there are not many studies, the subject of which is public administration, performed using the tools of systems analysis.

It is established that public administration is a system whose functioning is mediated by a specific purpose, the composition is represented by components - elements and subsystems, and the structure - links (internal and external), which, in fact, give public administration properties necessary for its system, stability, order and integrity.

As a result of the above with such operations as the definition of the configurator; problem definition and issues; identification of goals; construction and use of models; decomposition; aggregation established that public administration as a system is built on stable internal and external links of vertical and horizontal nature objectively determined set of its subjects, the purpose of which is to achieve such a balanced state of its components and their stable interaction with each other, which must ensure proper guarantee by the subjects of public administration of the rights, freedoms and legitimate interests of individuals and legal entities in the public sphere, as well as the effective implementation by individuals of their administrative and legal status.

It is noted that in a narrow sense, public administration is understood as a specific entity endowed with the appropriate powers, which ensures the

implementation of the tasks assigned to it, which generally correspond to the general purpose of public administration.

Key words: algorithm, administrative law, public administration, system, system analysis, system approach.

Література

1. Системний аналіз // Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Системний_аналіз
2. Тюхтин В.С. Отражение, системы, кибернетика. Теория отражения в свете кибернетики и системного подхода. М.: Наука, 1972. 256 с.
3. Блауберг И.В., Юдин Э.Г. Становление и сущность и системного подхода. М.: Наука, 1973. 271 с.
4. Садовский В.Н. Основания общей теории систем. Логико-методологический анализ. М., 1974. 280 с.
5. Перегудов Ф.И., Тарасенко Ф.П. Введение в системный анализ: учеб. пособие для вузов. М., 1989. 367 с.
6. Кондаков Н.И. Логический словарь. 2-е изд., испр. и доп. М., 1975. 720 с.
7. Лефевр В.О. Конфликтующие структуры. М.: Советское радио, 1973. 158 с.
8. Філософські проблеми державного управління : навч.-метод. матеріали / авт. кол. : В.М. Князев, Ю.В. Бакаєв, Т.Е. Василевська та ін.; за заг. ред. В.М. Князева. К. : НАДУ, 2012. 52 с.
9. Цвіркун Ю.І. Розгляд та вирішення в адміністративному судочинстві справ щодо оскарження рішень, дій та бездіяльності колегіальних суб'єктів публічної адміністрації: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2020. 548 с.
10. Цвіркун Ю.І. Оскарження в адміністративному судочинстві рішень, дій та бездіяльності колегіальних суб'єктів публічної адміністрації: проблеми теорії і практики. Херсон, 2019. 464 с.
11. Принцип верховенства права : проблеми теорії та практики. У двох книгах / за заг. ред. Ю.С. Шемчушенка ; відп. ред. В.Б. Авер'янов. К. : Конус-Ю, 2008. Кн. 2 : Принцип верховенства права у діяльності держави та в адміністративному праві. 314 с.
12. Модель // Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>

13. Літературознавча енциклопедія : інформатика і кібернетика. Учебник / у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2 : М–Я. 624 с.
14. Аверьянов А.Н. Системное познание мира: Методологические проблемы. М.: Политиздат, 1985. 263 с.
15. Губанов В.А., Захаров В.В., Коваленко А.Н. Введение в системный анализ: Учебное пособие. Л., 1988. 232 с.
16. Кравченко Р.Г., Скрипка А.Г. Основы кибернетики. Учебное пособие. М., 1974. 279 с.
17. Логика в правовом сознании. Перевод с чешского / Герлох А., Кнапп В.; Под ред. и со вступ. ст.: Венгерова А.Б. М., 1987. 312 с.
18. Могилевский В.Д. Методология систем: вербальный подход. М., 1999. 252 с.
19. Атанесян Г.А., Гаврилов О.А., Дери П., Каблуков А.Г., и др. Правовая
- информатика и кибернетика. Учебник / Под ред.: Полевой Н.С. М., 1993. 528 с.
20. Прангишвили И.В. Системный подход и общесистемные закономерности. М., 2000. 528 с.
21. Шахов С.В. Норми адміністративного права: теоретико-правові аспекти ефективності: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. Дніпро, 2020. 441 с.
22. Система // Вікіпедія: вільна енциклопедія. URL: <https://ru.wikipedia.org/wiki>
23. Юровська В.В. Методи адміністративного права: теоретико-правові та праксеологічні аспекти: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07. Запоріжжя, 2018. 428 с.
24. Юровська В. В. Система методів адміністративного права: визначення мети, компонентів та структури. Прикарпатський юридичний вісник. 2017. № 5. С. 183–187.

